ÇEVRE

TÜRKİYE ÇEVRE VAKFI
HABER BÜLTENİ

Sayı: 129 - Aralık 2014

Soma'daki Zeytinlikler

Bir süre önceki maden faciası ile hatırlanan Soma, bu sefer de zeytinlik talanı ile ön plana çıktı. Termik santral yapılması düşünülen zeytinlik alandaki ağaç kıyımı haklı tepkilere yol açtı. Santralı yapacak olan şirketin, Danıştay kararı daha açıklanmadan birkaç saat önce, gece yarısı zeytin ağaçlarını gaddarca sökmesi, bu tepkilerin ülke çapında hızla yayılmasına sebep oldu.

Türkiye'deki çevre-enerji çekişmesi yıllardır devam ediyor. 1984-1985 dönemindeki Gökova tartışmalarından özellikle Doğu Karadeniz'e kadar uzanan tepkiler, enerji sektörünün ve karar verici yetkili makamların çevreyi hâlâ yeterince benimseyemediğini, önemseyemediğini gösteriyor.

Sebepsiz yere ağaç kesilmesi, geleneklerimizde de, inançlarımızda da, toplum değerlerimizde de kabul edilmeyen bir davranış ama, ne yazık ki, en kolay yoldan, çabuk ve çok para kazanma hırsı bütün bunları unutturuyor. Dikkat edilirse, tartışmaların önemli bir noktası, yer seçimi. Çevre değerlendirmelerinde en önemli noktalardan birinin yer seçimi olduğunu, konuyla ilgili herkes biliyor. Kömür madenine biraz daha uzak da olsa, başka uygun bir yer seçilemez miydi? Ancak, madenden biraz olsun uzaklaşmanın maliyeti çok arttıracağını o şirketin yetkilileri bile itiraf etti. Var olan ÇED Raporu'nun daha uzun süre tartışılacağı görülüyor. Bu rapor hazırlanırken, söz konusu yerin bir tarım arazisi olduğu dikkate alınarak, yetkili tarım kuruluşlarının görüşü alınmış mı, alınmamış mı? 3573 sayılı Kanun'un gerekleri yerine getirilmiş mi? Bilgilendirme toplantıları yerinde yapılmış, zeytin üretenlerin görüşleri alınmış mı? Bunların ve bunlara eklenebilecek diğer soruların cevapları henüz tam olarak verilemedi.

Çevre yönünden tartışılacak bütün teknik ayrıntılar bir yana, Danıştay kararının açıklanmasından saatler önce, gece vakti, bindirilmiş kıtalar denebilecek özel güvenlikçilerin bölgeye getirilmesi, bu kişilerin köylülere ve avukatlara karşı aşırı sertlikteki kırıcı davranışları da, gaddarlığın bir başka yönü. Özel güvenlikçilerin insanlara karşı şiddet kullanmaları, kelepçe takmaları, vicdansızlık bir yana, kesinlikle hukuka aykırı fiillerdir. Açıkçası, suçtur. Ancak, olaylardan iki gün sonra bu güvenlik elemanlarının işten çıkarılmaları, onların da aldatıldıklarını dile getirmeleri, hem gülünecek, hem acınacak bir hal. Hemen eski bir söz akla geliyor: Eden bulur!

Bu olayın belki tek faydası şu olabilir: Meclis'te bekleyen ve belli ölçülerin altındaki zeytinliklerin bu özelliğini kaybettirecek tasarı geri alınır veya üzerinde çevreyi de göz ardı etmeyecek şekilde daha bir dikkatle durulur.

Sabah kahvaltısında zeytin yenerek güne başlanan belki de tek ülke, Türkiye. Bu ülke, aynı zamanda zeytinin de anavatanı.

Çok eski çağlardan beri bütün dünyada barışın sembolü olarak bilinen, deyim haline gelen zeytin dalı, ne yazık ki, Soma'da gaddarlığı hatırlatan bir sembol oldu. Sökülen ağaçlar öldü. Kulaklarda, ağlayan yaşlı bir kadının sözleri kaldı:

O ağaçlar benim evlâtlarımdı...

Gönüllü Kuruluşlar

Ülkemizde ve diğer ülkelerde o kadar çok dernek / cemiyet, vakıf, platform, birliktelik vs. var ki! Niye bu kadar çok? İnsanlar bu dernekleri, vakıfları ve benzerlerini niye kuruyor? Bu kadar insan bu kuruluşlarla niye uğraşıyor? Bu kuruluşlar topluma (veya bunları kuranlara) ne veriyor? Kısacası, kişileri bu kadar çok dernek, vakıf ve benzerlerini kurmaya, bunlara vakit ayırmaya iten sebep veya sebepler nedir? İnsanlar, bu gönüllü kuruluşları niçin kuruyor? Bu kuruluşlarla niçin ilgileniyor, vakit ayırıyor?

Tanınmış olmak için mi? Kendine bir çevre edinmek için mi? Biraz isim yapıp politikaya atılmak için mi? Söyleyecek sözleri, paylaşacak fikirleri, topluma vermek istedikleri mesajlar olduğu için mi? Bazı şeyleri düzeltmek, daha iyi hale getirmek için mi? Kişilerin benzer çıkarlarını ortaklaşa koruyabilmek için mi? Dostluklar, ahbaplıklar kurmak için mi?

Bu insanları bu kadar ayrı dernek, vakıf veya benzerlerini kurmaya götüren güdünün veya sebebin ne olduğunu anlamak zor mu, kolay mı? Tartışmaya değer. Bununla beraber, eski dönemlerde bu kuruluşlar vardı, günümüzde de var olmaya devam edecek. O kadar ki, bugün modern dünyada bunlar, demokrasinin vazgeçilmez unsurları olarak kabul ediliyor, önemseniyor.

Toplumlarda belirli bir amaca ulaşmak veya belirli konularda kamuoyunu aydınlatmak ve yönlendirmek için çalışan bu kuruluşlarda, "gönüllülük" temel düşüncedir ve böyle de olmalıdır. Amaç veya sebep ne olursa olsun, bu kuruluşların en büyük ortak özelliği, kişilerin istek ve iradesi ile kurulmuş olmalarıdır.

Çoğulcu toplum yapısı içinde yer alan gönüllü kuruluşlar, bugünkü sosyo-politik yaşamın önemli bir parçasıdır. Değişik konularda (eğitim, kadın, çevre, aile, insan hakları, ekonomi vs.) ortaya çıkan ve hizmet veren gönüllü kuruluşların toplumda kabul görmesi, büyük ölçüde, amaçlarına ve seslerini duyurabilmelerine bağlıdır.

Gönüllü kuruluşların (NGO'ların) kazandıkları prestij, sahip oldukları çekim, bürokrasinin katı kurallarından uzak olan esneklik ve hareket kabiliyeti, bazı ülkelerde, hükümetleri, daha doğrusu kamu otoritesini de NGO'lar kurmaya yöneltiyor. Bunlara, yine İngilizce'de, azıcık şaka yollu, "Governmental Non-governmental Organization" veya "Governmental NGO", biraz daha da kısaltarak "GONGO" deniyor. GONGO'ları; gönüllü kuruluş kavramını, dernek ve vakıf kavramını zedeleyen, zaman zaman belli ölçüde kamu gücünün devredildiği, ama; bürokratik kurallara uymadan at oynatılan kuruluşlar olarak tanımlamak mümkün.

GONGO'lar, 1970'li yıllarda Asya ve Afrika ülkelerinde ortaya çıkmaya başlamış. Özellikle dış yardım kapabilmek için devlet eliyle kurdurulan GONGO'lar, gerçek gönüllü kuruluşların büyük tepkisini çekiyor. Uluslararası finansman desteği veren kuruluşlar ve hükümetler de bunun farkında.

Ne yazık ki, son yıllarda Türkiye'de de bu örnekleri görüyoruz. Devletin, bazı hizmetleri görmek için karşılaştığı sıkıntıları gidermek üzere çok daha tutarlı hukukî yollar bulunabilir, meselâ, döner sermaye sistemi işletilebilir. Daha da ötesi, çok gerekiyorsa, hukuk kuralları değiştirilerek bürokrasinin daha rahat, daha çabuk, daha etkili çalışması sağlanabilir ama, devletin; dernek veya vakıf kurarak hizmeti kolaylaştırmak istemesi, hukuka uygun bir yol değil.

Türk hukuk sisteminde "gönüllü kuruluş" ifadesi ve tanımı yok. Ancak, kesinlikle bilinmekte ve kabul edilmektedir ki, bu kuruluşlar genellikle dernek veya vakıf statüsünde olan ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlardır. Bu kuruluşların gittikçe artan önemini ve prestijini kıskanan birçok belediye, üniversite ve meslek kuruluşu da kendilerini, "NGO/Hükümet Dışı Kuruluş" olarak tanımlıyor ve çok yanlış olan bu tanımlama, nedense kimseyi rahatsız etmiyor. Bu anlayış ve uygulama, hukukun temel kavramlarına ters. Kişilerin isteğine ve iradesine bağlı şeyleri kanunla yapmak mümkün olsaydı, kanun çıkararak kişileri evlendirmek, boşanmalarını sağlamak, vasiyetnamelerini düzenlemek mümkün olabilirdi!

Çok yaygınlaşan ve dilimizin güzelliğine de, mantığına da ters gelen "Hükümet Dışı Kuruluşlar" yanında, son yıllarda, daha da hatalı bir deyim ortaya çıktı: "Sivil Toplum Kuruluşu". Dilimizdeki sivil ve asker kelimelerini akla getirdiğimizde, bu ifadedeki yanlışlığı da hemen anlamak çok kolay: Meselâ, kamu gücüne sahip belediyelerin bir kısmı, sivil toplum kuruluşu olduğunu ifade ediyor. Peki, belediye başkanı sivil de, kaymakam veya vali asker mi? Bunları düşünmek ve tartışmak gerekiyor.

Uzun hukukî tartışmalara girmeksizin, sivil kelimesinin Roma Hukuku'nda "Roma şehrinde yaşayan yurttaş" (veya "yurttaş" ya da "şehirli") anlamına geldiğini hatırlatmakta fayda var. 1926'da Medenî Kanun hazırlanırken, nedense, Arapça'da şehirli anlamına gelen "medenî" kelimesi tercih edilmiş. Medenî Kanun veya medenî hukuk ifadeleri de böylece dilimize girmiş.

Çok uzayabilecek dil açıklamaları konumuza bağlandığında karşımıza şu çıkıyor: Doğru veya yanlış da olsa, yetersiz de olsa, dilimizde sivil kelimesi asker kelimesinin karşıtı olarak yerleşmiş. Ordu mensubu askerdir, asker olmayan herkes sivildir. Bakan da, vali de, kaymakam da, belediye başkanı da sivildir. Ancak, kamu otoritesine sahip olan sivil ile bu güce sahip olmayan sivil arasındaki farkı belirleyen şey, kişilerin görevi veya sahip oldukları statüdür.

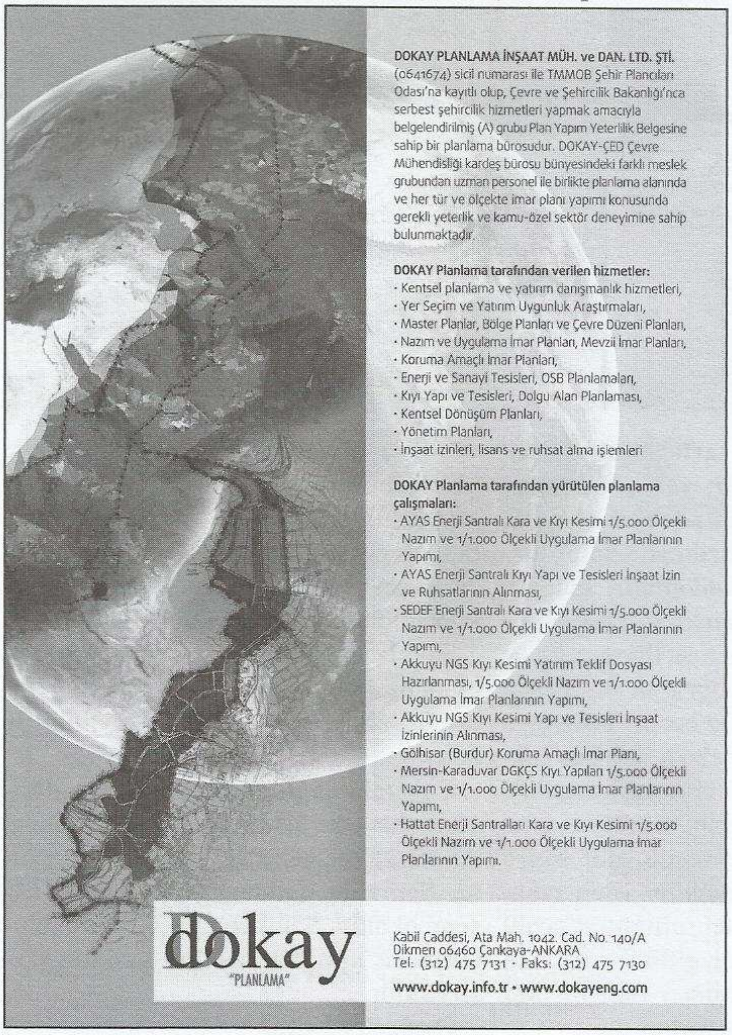

Gıda, Tarım, Toprak ve Su

Geçen Ekim ayında Ankara'da, FAO (Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü) ile bazı meslek odalarının beraberce düzenlediği ve gıda konusunu ele alan bir toplantı yapıldı. Gazete haberlerinde yeterince ilgi görmeyen bu toplantıdaki tartışmalar üzerinde önemle durulmalı. Türkiye'nin gündeminde iç siyaset, futbol, borsa, döviz, inşaat sektörü fazlasıyla yer tutarken, beslenme gibi hepimizi yakından ilgilendiren bir konu nedense pek dikkat çekmiyor.

Kaldı ki, gıda veya besin dendiğinde genel olarak tarımı, toprağı ve suyu da unutmamak gerek.

Önce şunu kabul etmemizde fayda var: Türkiye, özellikle son 20-25 yılda tarımı küçümsedi, hattâ unuttu. Sanayileşme, dış ticaret, borsa vb. gelişmeler yanında nüfusun önemli bir kısmının büyük şehirlere göçmesi, modernleşmeye rağmen işgücü kaybının tarımda ortaya çıkardığı yetersizlik gibi akla gelen ilk sebepler yanında, toprağın tahribi, bilgisizlik, değişen iklim şartları, verimli toprakların imara açılması ve diğer bazı yanlış politikalar üretimdeki yetersizliğin başlıca sebepleridir.

Bir ara, cevizden kuru fasulyeye kadar bazı gıda maddelerini dış ülkelerden alan Türkiye'nin düştüğü bu durum eleştirilirken, eğer haberler doğruysa, şimdi de sap ve saman ithal ettiğimiz konuşuluyor.

Zaman zaman tartışılsa da, toplumun artık yeterince dikkat etmediği, edemediği kötü bir gelişme de, israf. Başta ekmek olmak üzere o kadar çok gıda maddesi israf ediliyor ki. Bu da bir eğitim ve terbiye konusu. Eski günlerde evdeki sofrada yemek yerken pilâv tabağında tek pirinç tanesi bırakmayan Türkler, şimdi açık büfelerde tabaklar dolusu atık bırakıyor.

Tarımsal üretimden söz ederken toprak ve su da dikkate alınmalı. Toprağın kalitesi, sulanması, gübrelenmesi, akılcı tarım tekniklerinin uygulanması Türkiye'nin ihmal etmemesi gereken konuların başında geliyor. Ziraat mühendisleri ile çiftçiler arasında önemli rol oynayan, oynaması gereken ara eleman ihtiyacının da unutulmaması faydalı olacaktır. Bütün bunların yanında, veraset vb. sebeplerle tarlaların bölünmesi, verimliliği düşüren sebepler arasında. Son zamanlarda küçük aile çiftlikleri de akıllara geliyor ama, bu sistemin ne kadar verimli olduğu da tartışılmalı.

Elbette yeterli su, suyun temizliği, sulama teknikleri de tarımsal üretimdeki verimliliğin ve sağlığın önemli bir parçası. Suyun petrolden de önemli olduğu günümüzde, su kaynaklarının korunması ve gıda maddelerinde olduğu gibi israfın önlenmesi de, her yurttaşın görevi olmalıdır. Kısacası, ekonomiden çevreye, sosyolojiden siyaset bilimine kadar bütün disiplinlerin tarımı, toprağı ve suyu önemsemesi, üzerinde durması gerekiyor.

ÇED Yönetmeliği

25 Kasım 2014 tarihli Resmî Gazete'de yeni ÇED Yönetmeliği yayınlandı. Eskisi de yürürlükten kaldırıldı. Bu yönetmeliğin yayınlandığı günün ertesinde tartışmalar da başladı. Yönetmeliğe göre, Boğaz Köprüsü ve 3. Havaalanı gibi büyük projeler yanında, belli ölçülerdeki toplu konut yatırımları ve oteller ile AVM'ler için de ÇED Olumlu Raporu aranmayacak. Çoğu yatırımcının zaten benimsemediği çevresel etki değerlendirmesi denen çalışma, bilimsel kurallara uyularak ve objektif şekilde hazırlandığında, çevre tahribatını önlemede çok gerekli adımlardan biri. Bu gelişmenin ve yeni yönetmeliğin neler getireceği, önümüzdeki günlerde daha da tartışılacak.

Dr. M. Cemil Özgül'ü Kaybettik

TÇV Mütevelli Heyeti'nde uzun yıllar hizmet veren Emekli Tümgeneral Dr. M. Cemil Özgül, 19 Ekim 2014'te vefat etti. Bir ara Devlet Meteoroloji Genel Müdürü olan, daha sonra da Bilkent Üniversitesi'nde ders veren Dr. Özgül'ü saygı ve rahmet duygularıyla anıyoruz.

Dikey mi? Yatay mı?

Bütün büyük şehirlerimizde devâsâ kuleler, iş merkezleri, rezidanslar (!) yükseliyor. İstanbul'da şehrin yüzyıllardır değişmeyen tarihî siluetini bozan binalarla ilgili mahkeme kararlarının nasıl uygulanacağı hâlâ bilinmiyor. Gerçek bir şehir planlaması kavramına sahip olsaydık ve bunu uygulayabilseydik, şehirlerin eski veya tarihî denebilecek kısımları bozulmaz, belirlenecek ayrı yerlerde de modern binalar, elbette aşırı yüksekliğe izin verilmemek kaydıyla yapılabilirdi. Estetik bir yana, bu kadar yükselen binalara yığılan insan sayısının altyapıya getireceği yük düşünülüyor mu? Bu kadar kalabalıklaşan yerlerde kanalizasyon, atıklar, otopark gibi ihtiyaçlar dikkate alınıyor mu? İşte "Nâzım Plan" denen planlama, bunun için önemli.

Dikey büyüme yerine yatay büyüme tercih edilse de, sorunlar bitmeyecek gibi görünüyor. Milyonlarca insan büyük şehirlere yerleşirken, o insanları yerinde tutabilecek iş ve diğer medenî imkânlar yeterince sağlanamazsa, bu sorunun giderek büyümesi kaçınılmaz oluyor. Böylesine büyüyen şehirlerde ve binalarda, başta komşuluk olmak üzere insan ilişkilerinin zedelenmesi de üzerinde durulması gereken ayrı bir konu.

Soma'daki Zeytinliklerden Sonra...

Soma'daki zeytinliklerin, mahkeme kararından tam bir gece önce hızla tahrip edilmesinin yankıları sürerken, bu sefer de Gemlik'te şehrin yeni yerleşim bölgesi olarak yine zeytinliklerin bulunduğu alanın seçileceği haberleri yayıldı. Antik çağlardan bu yana bilinen, önemsenen, çok uzun yıllar yaşayan bu bereketli ağaçların özenle korunması gerekirken, neden her tesis, yatırım veya yerleşme için önce zeytinlikler akla geliyor? Üstelik, burası çok bilinen, sevilen "Gemlik Zeytini"nin yetiştiği yerler...

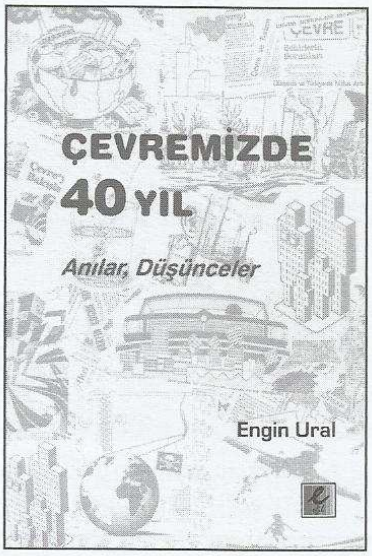

Çevremiz! Hem de
en geniş anlamıyla ...
Hava, su, toprak ve insanı
çevreleyen her şey.
40 yıllık geçmişe bir bakış!

Bir bakıma, Türkiye'de
çevrenin kısa tarihi.

Vakıfların, derneklerin ve
benzeri diğer kuruluşların;
projelerin, uluslararası
ilişkilerin pek bilinmeyen
dünyası.

Üniversiteler, bürokrasi,
hukukçular ve muhafazakârlık üzeri
değerlendirmeler,

40 yıldır bu konuların içinde olan TÇV Genel Sekreteri
Av. Engin Ural'ın yaşamı, anıları, düşünceleri.

EFİL YAYINEVİ'nden, belli başlı kitapçılardan,
D&R mağazalarından, internet sitelerinden veya
Türkiye Çevre Vakfı'ndan sağlanabilir. 256 sayfa
olan kitabın TÇV'deki satış fiyatı 12 TL'dır.

EFİL YAYINEVİ
Vedat Dalokay Cd. Ulubey Sk. 6/2 Gaziosmanpaşa - Ankara
Tel: 0 312 442 52 10, GSM: 0 541 232 00 96, Faks: 0 312 442 52 12

TÜRKİYE ÇEVRE VAKFI'NIN MEVCUT YAYINLARI

DOĞADA İLÂÇ ARAYIŞI
Dr. Mark J. Plotkin
Doğadaki şifa verici sırlar ve ilâç endüstrisindeki gelişmeler üzerine ilgi çekici bir araştırma.
2004, XVI+208 sayfa, 5,00 TL

TÜRKİYE AÇISINDAN JOHANNESBURG ZİRVESİ'NİN GETİRDİKLERİ
18 Aralık 2003'te düzenlenen toplantıdaki tartışmalar.
2004, 72 sayfa, 3,00 TL

BİYOGÜVENLİK PROTOKOLÜ VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK SÖZLEŞMESİ'NDE TEŞVİKLER
17-18 Şubat 2005'te düzenlenen toplantıda sunulan tebliğler ve tartışmalar.
2005, 112 sayfa, 3,00 TL

TÜRKİYE'NİN YENİLENEBİLİR ENERJİ KAYNAKLARI
Kollektif çalışma.
2006, 368 sayfa, 8,00 TL

ÇEK DEFTERİ
Charles E. Merrill, Jr.
Amerika'da bir vakfın hikâyesi.
2007, 208 sayfa, 5,00 TL

ÇEVRE EĞİTİMİ
18-19 Ekim 2007'de düzenlenen toplantıda sunulan tebliğ ve tartışmalar.
2007, 160 sayfa, 5,00 TL

ÇEVRENİN KİTABI
30 yıldaki kitaplarımızdan seçmeler.
2008, 344 sayfa, 8,00 TL

SANAYİDE KARBON EMİSYONLARI
20 Mart 2008'de yapılan toplantıdaki sunuş ve tartışmalar.
2008, 112 sayfa, 5,00 TL

KYOTO PROTOKOLÜ VE KARBON EMİSYONLARI
Kocaeli ve İzmir'deki toplantılarda sunulan tebliğ ve tartışmalar.
2009, 128 sayfa, 5,00 TL

ÇEVRE KANUNU'NUN 30. YILI
2013, 107 sayfa, 5,00 TL

Kitap Siparişi ve Ödeme Şekli

Kitap isteyenlerin, kitap bedelini "TÇV Döner Sermaye İşletmesi"nin **IBAN: TR 250001500158007267943809** hesabına yatırıp, dekont örneğini e-posta ya da 0 312 418 51 18 no.lu faks yoluyla bize ulaştırmaları halinde, kitaplar, aynı gün içinde belirtilen adrese kargo ile gönderilecektir. Kargo ücreti alıcılara aittir.

Not: Dekont örneği ile birlikte, adres ve telefon numaralarının, ayrıca; istenen kitapların belirtilmesi de rica edilmektedir.

Türk Çevre Mevzuatı'nı meydana getiren Anayasa hükümleri, uluslararası sözleşmeler, kanun, tüzük, yönetmelik ve benzeri hukuk kaynakları, tam metin veya gerekli olan bölümler halinde, güncellenmiş olarak TÇV'nin web sayfasında görülebilir.

Vakfın değişik yayınlarından seçilmiş bazı parçalar da web sayfamızda.
www.cevre.org.tr

TÜRKİYE ÇEVRE VAKFI MÜTEVELLİ HEYETİ
Prof. Dr. Koray Haktanır (Başkan), Engin Ural (Genel Sekreter), Prof. Dr. Coşkun Yurteri, Oğuz Yalım, Murat Meşhur.

Çevre Kanunu'nu Değerlendiren TÇV Yayını

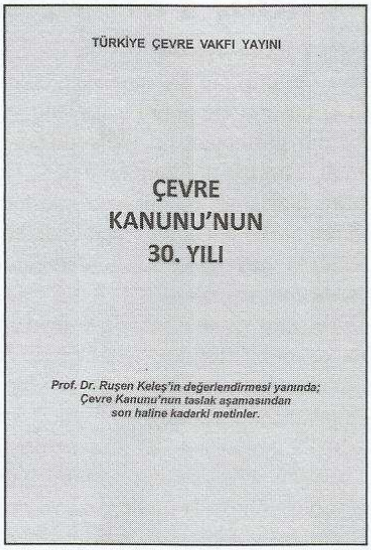

TÇV, hizmetleri arasında Çevre Hukuku'na ve ilgili gelişmelere ayrı bir önem vermiştir. Anayasa'ya çevre konusunda bir hükmün konmasını teklif eden ve sonuç alan TÇV, aynı zamanda, Çevre Kanunu'nun taslağını hazırlayan ve kamuoyunun dikkatine sunan gönüllü kuruluştur. Anayasa'daki 56. Madde yanında, yine Anayasa'da yer alan ve çevre ile ilgisi kurulabilecek maddelerle birlikte; Çevre Kanunu'ndan başka çok sayıdaki kanunda ve diğer hukuk kaynaklarında bulunan hükümler, Türkiye'deki Çevre Mevzuatı'nın gelişmesini sağlamıştır. Ancak, temel kanun olarak Çevre Kanunu ayrı bir önem taşımaktadır.

TÇV, Çevre Kanunu'nun yürürlüğe girişinin 30. Yıldönümü'nde, Prof. Dr. Ruşen Keleş'in 30 yıllık uygulamayı değerlendiren incelemesiyle birlikte, Kanun'un taslağını, teklifi, 1983'te yürürlüğe giren metni ve Kanun'un bugünkü son halini bu kitapla hukukçuların ve bütün ilgililerin dikkatine sunmuştur. Bu metinler, geçmişten bugüne kadarki gelişmeleri incelemek isteyenlere yararlı bir kaynak olacaktır.

TÇV'den sağlanabilecek 107 sayfalık kitabın fiyatı, 5 TL'dır.

Damperli Kamyon Kazaları

Trafik kazalarının, ne yazık ki, önü alınamazken son zamanlarda damperli kamyonların üst geçitlere sık sık çarpmaya başladığı görüldü. Kazalarda, insan hatasından çok söz edilir ama, bu kazalarda insan hatası o kadar açık ki! Araç kullanan şoför, damperin açık olup olmadığını bilmez mi? Yolda bir trafik polisi veya her hangi bir kimse bunu görüp uyarmaz mı?

TÇV, 2015 Yılı'nın Sağlıklı ve Güzel Bir Çevrede İyi Günler Getirmesini Diler.

TÜRKİYE ÇEVRE VAKFI HABER BÜLTENİ
Yerel süreli yayın. Üç ayda bir yayınlanır.
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Müdürü: Mustafa Engin Ural
Tunalı Hilmi Cd. 50/20, 06660 Ankara, Tel: 425 55 08, Faks: 418 51 18
e-posta: cevre@cevre.org.tr
Basıldığı Yer:
Önder Matbaacılık Ltd. Şti., İzmir Cd. 34/2-3, Kızılay - Ankara, Tel: 418 94 10